

ضرب المثل های فارسی^۱

« الف »

آب از دستش نمیچکه !
آب از سر چشمه گله !
آب از آب تکان نمیخوره !
آب از سرش گذشته !
آب پاکی روی دستش ریخت !
آب در کوزه و ما تشنه لبان میگردیم !
آب را گل آلود میکنه که ماهی بگیره !
آب زیر پوستش افتاده !
آب که یه جا بمونه، میکنده .
آیکش و نگاه کن که به کفگیر میگه تو سه سوراخ داری !
آب که از سر گذشت، چه يك ذرع چه صد ذرع - چه يك ني چه صد ني !
آب که سر بالا میره، قورباغه ابوعطا میخونه !
آب نمي بينه و گرنه شناگر قابليه !
آبی از او گرم نمیشه !
آتش که گرفت، خشك و تر میسوزد !
آخر شاه منشي، کاه کشي است !
آدم با کسی که علي گفت، عمر نمیگه !
آدم بد حساب، دوبار میده !
آدم تنبل، عقل چهل وزیر داره !
آدم خوش معامله، شريك مال مردمه !
آدم دست پاچه، کار را دوبار میکنه !
آدم زنده، زندگي میخواد !
آدم گدا، اینهمه ادا ؟!
آدم گرسنه، خواب نان سنگك مي بينه !
آدم ناشي، سرنا را از سر گشادش میزنه !
آرد خودمونو بیختیم، الك مونو آویختیم !
آرزو بر جوانان عیب نیست !
آستین نو پلو بخور !
آسوده کسی که خر نداره --- از کاه و جوش خبر نداره !
آسه برو آسه بیا که گربه شاخ نزنه !
آشپز که دوتا شد، آش یا شوره یا بي نمك !
آش نخورده و دهن سوخته !
آفتابه خرج لحیمه !
آفتابه لگن هفت دست، شام و ناهار هیچی !
آفتابه و لولهنگ هر دو يك کار میکنند، اما قیمتشان موقع گرو گذاشتن معلوم میشه !
آمدم ثواب کنم، کباب شدم !
آمد زیر ابروشو برداره، چشمش را کور کرد !
آنانکه غني ترند، محتاج ترند !

^۱ برگرفته از سایت تیان

آنچه دلم خواست نه آن شد --- آنچه خدا خواست همان شد .

آنرا که حساب پاکه، از محاسبه چه پاکه ؟!

آنقدر بایست، تا علف زیر پات سبز بشه !

آنقدر سمن هست، که یاسمن توش گمه !

آنقدر مار خورده تا افعی شده !

آن ممه را لولو برد !

آنوقت که جیك جیك مستانت بود، یاد زمستانت نبود ؟

آواز دهل شنیده از دور خوشه !

اجاره نشین خوش نشینه !

ارزان خری، انبان خری !

از اسب افتاده ایم، اما از نسل نیفتاده ایم !

از اونجا مونده، از اینجا رونده !

از اون تترس که های و هوای داره، از اون بترس که سر به تو داره !

از این امامزاده کسی معجز نمی بینه !

از این دم بریده هر چی بگی بر میاد !

از این ستون بآن ستون فرجه !

از بی کفنی زنده ایم !

از دست پس میزنه، با پا پیش میکشه !

از تنگی چشم پیل معلوم شد --- آنانکه غنی ترند محتاج ترند !

از تو حرکت، از خدا برکت .

از حق تا نا حق چهار انگشت فاصله است !

از خر افتاده، خرما پیدا کرده !

از خرس موئی، غنیمته !

از خر میپرستی چهارشنبه کیه ؟!

از خودت گذشته، خدا عقلی به بچه هات بده !

از درد لا علاجی به خر میگو خانمباجی !

از دور دل و میبره، از جلو زهره رو !

از سه چیز باید حذر کرد، دیوار شکسته، سگ درنده، زن سلیطه !

از شما عباسی، از ما رقاصی !

از کوزه همان برون تراود که در اوست ! ((گر دایره کوزه ز گوهر سازند))

از کیسه خلیفه می بخشه !

از گدا چه يك نان بگیرند و چه بدهند !

از گیر دزد در آمده، گیر رمال افتاد !

از ماست که بر ماست !

از مال پس است و از جان عاصی !

از مردی تا نامردی يك قدم است !

از من بدر، به جوال گاه !

از نخورده بگیر، بده به خورده !

از نو کیسه قرض مکن، قرض کردی خرج نکن !

از هر چه بدم اومد، سرم اومد !

از هول هلیم افتاد توی دیگ !

از يك گل بهار نمیشه !

از این گوش میگیره، از آن گوش در میکنه !

اسباب خونه به صاحبخونه میره !

اسب پیشکشی رو، دندوناشو نمیشمرند !
 اسب ترکمنی است، هم از توبره میخوره هم از آخور !
 اسب دهنده جو خود را زیاد میکنه !
 اسب را گم کرده، پی نعلش میگردد !
 اسب و خر را که یکجا ببندند، اگر همبو نشند همخو میشند !
 استخري که آب نداره، اینهمه قورباغه میخواد چکار ؟!
 اصل کار برو روست، کچلي زیر پوست !
 اکبر ندهد، خدای اکبر بدهد !
 اگر بیل زنی، باغچه خودت را بیل بزنی !
 اگر برای من آب نداره، برای تو که نان داره !
 اگر بیوشی رختی، بنشیني به تختی، تازه می بینمت بچشم آن وختی !
 اگه باباشو ندیده بود، ادعای پادشاهی میکرد !
 اگه پشیمونی شاخ بود، فلانی شاخش بآسمان میرسید !
 اگه تو مرا عاق کنی، منم ترا عوق میکنم !
 اگر جراحی، پیزی خود تو جا بنداز !
 اگه خدا بخواهد، از تر هم میدهد !
 اگه خاله ام ریش داشت، آقا دائیم بود !
 اگه خیر داشت، اسمشو می گذاشتند خیرالله !
 اگر دانی که نان دادن ثواب است --- تو خود میخور که بغدادت خرابست !
 اگه دعای بچه ها اثر داشت، یک معلم زنده نمی موند !
 اگه زاغی کنی، روقی کنی، میخورمت !
 اگه زری بیوشی، اگر اطلس بیوشی، همون کنگر فروشی !
 اگه علی ساریونه، میدونه شترو کجا بخوابونه !
 اگه کلاغ جراح بود، ماتحت خودشو بخیه میزد .
 اگه لالائی بلدی، چرا خوابت نمیره !
 اگه لر بازار نره بازار میگنده !
 اگه مردی، سر این دسته هونگ (هاون) و بشکن !
 اگه بگه ماست سفیده، من میگم سیاهه !
 اگه مهمون یکی باشه، صاحبخونه برایش گاو می کشه !
 اگه نخوردیم نون گندم، دیدیم دست مردم !
 اگه نی زنی چرا بابات از حصه مرد !
 اگه هفت تا دختر کور داشته باشه، یکساعته شوهر میده !
 اگه همه گفتند نون و پنیر، تو سرت را بگذار زمین و بمیر !
 امان از خانه داری، یکی میخري دو تا نداری !
 امان ازدوغ لیلی ، ماستش کم بود آبش خیلی !
 انگور خوب، نصیب شغال میشه !
 اوسا علم ! این یکی رو بکش قلم !
 اولاد، بادام است اولاد اولاد، مغز بادام !
 اول بچش، بعد بگو بی نمکه !
 اول برادريتو ثابت کن، بعد ادعای ارث و ميراث کن !
 اول بقالی و ماست ترش فروشی !
 اول پیاله و بد مستی !
 اول ، چاه را بکن، بعد منار را بدزد !
 ای آقای کمر باریک، کوچه روشن کن و خانه تاریک !
 این تو بمیری، از آن تو بمیری ها نیست !

اینجا کاشون نیست که کپه با فعله باشه !
این حرفها برای فاطمی تنبون نمیشه !
این قافله تا به حشر لنگه !
اینکه برای من آوردی، ببر برای خاله ات !
اینو که زائیدی بزرگ کن !
این هفت صنار غیر از اون چارده شی است !
اینهمه چریدی دنیه ات کو ؟!
اینهمه خر هست و ما پیاده میریم !

« ب »

با آل علی هر که در افتاد ، ور افتاد .
با اون زیون خوشت، با پول زیادت، یا با راه نزدیک !
با این ریش میخواهی بری تجریش ؟
با پا راه بری کفش پاره میشه، با سر کلاه !
با خوردن سیرشده با لیسیدن نمیشی !
باد آورده را باد میبرد !
با دست پس میزنه، با پا پیش میکشه !
بادنجان بم آفت ندارد !
بارون آمد، ترکها بهم رفت !
بار کج به منزل نمیرسد !
با رمال شاعر است، با شاعر رمال، با هر دو هیچکدام با هر هیچکدام هر دو !
بازی اشکنک داره ، سر شکستنک داره !
بازی بازی، با ریش بابا هم بازی !
با سیلی صورت خودشو سرخ نگهمیداره !
با کدخدا بساز، ده را بچاپ !
با گرگ دنیه میخوره، با چوپان گریه میکنه !
بالابالاها جاش نیست، پائین پائین ها راش نیست !
بالاتو دیدیم ، پائینتم دیدیم !
با مردم زمانه سلامی و والسلام .
تا گفته ای غلام توام، میفروشت !
با نردبان به آسمون نمیشه رفت !
با همین پرو پاچین، میخواهی بری چین و ماچین ؟
باید گذاشت در کوزه آبش را خورد !
با یکدست دو هندوانه نمیشود برداشت !
با یک گل بهار نمیشه !
با یک گل بهار نمیشه !
با یک گل بهار نمیشه !
به اشتباهی مردم نمیشود نان خورد !
به بهلول گفتند ریش تو بهتره یا دم سگ ؟ گفت اگر از پل جستم ریش من و گرنه دم سگ !
بجای شمع کافوری چراغ نفت میسوزد !
بچه سر پیری زنگوله پای تابوته !
بچه سر راهی برداشتم پسر بچه، شوهرم شد !
بخور و بخواب کار منه، خدا نگهدار منه !

بد بخت اگر مسجد آدینه بسازد --- یا طاق فرود آید، یا قبله کج آید !
 به درویشه گفتند بساطتو جمع کن ، دستشو گذاشت در دهنش !
 بدعای گریه کوره بارون نمیداد !
 بدهکار رو که رو بدی طلبکار میشه !
 برادران جنگ کنند، ابلهان باورکنند !
 برادر پشت ، برادر زاده هم پشت
 خواهر زاده را با زر بخر با سنگ بکش!
 برادری بجا، بزغاله یکی هفت صنار !
 برای کسی بمیر که برات تب کنه !
 برای همه مادری، برای ما زن بابا !
 برای يك بی نماز، در مسجد و نمی بندند !
 برای یه دستمال قیصریه رو آتیش میزنه !
 بر عکس نهند نام زنگی کافور !
 به رویاها گفتند شاهدت کیه ؟ گفت: دمیم !
 بزبون خوش مار از سوراخ در میاد !
 بزك نمیر بهار میاد --- کنیزه با خیار میاد !
 بزگر از سر چشمه آب میخوره !
 به شتره گفتند شاشت از پسه ، گفت : چه چیزم مثل همه کسه ؟!
 به شتر مرغ گفتند بار ببر، گفت : مرغم، گفتند : ببر، گفت : شترم !
 بعد از چهل سال گدایی، شب جمعه را گم کرده !
 بعد از هفت کره، ادعای بکارت !
 بقاطر گفتند بابات کیه ؟ گفت : آقاداتیم اسبه !
 به کیشی آمدند به فیشی رفتند !
 به گریه گفتند گهت درمونه، خاک پاشید روش !
 به کچله گفتند : چرا زلف نمیزاری ؟ گفت : من از این قرنتی گیرها خوشم نمیداد !
 به كك بنده که رقااص خداست !
 بگو نبین، چشممو هم میگذارم، بگو نشنو در گوشمو میگیرم، اما اگر بگی نفهمم، نمیتونم !
 بگیر و ببند بده دست پهلوان !
 بلبل هفت تا بچه میزاره، شیش تاش سسکه، یکیش بلبل !
 بمالت نناز که بیک شب بنده، به حسنت نناز که بیک تب بنده !
 بمایه میکه تو در نیا من در میام !
 بمرغشان کیش نمیشه گفت !
 بمرگ میگیره تا به تب راضی بشه !
 بوجار لنجونه از هر طرف باد بیاد، بادش میده !
 بهر کجا که روی آسمان همین رنگه !
 به یکی گفتند : سرکه هفت ساله داری ؟ گفت : دارم و نمیدم، گفتند : چرا ؟ گفت : اگر میدادم هفت ساله نمیشد !
 به یکی گفتند : بابات از گرسنگی مرد . گفت : داشت و نخورد ؟ !
 بمیر و بدم !
 به گاو و گوسفند کسی کاری نداره !
 بیله دیگ، بیله چغندر !

» پ «

پا را به اندازه گلیم باید دراز کرد !

پای خروستو ببند، بمرغ همسایه هیز نگو !
 پایین پایین ها جاش نیست، بالا بالا ها راش نیست !
 پز عالی، جیب خالی !
 پس از چهل سال چارواداری، الاغ خودشو نمیشناسه !
 پس از قرنی شنبه به نوروز میافته !
 پستان مادرش را گاز گرفته !
 پسر خاله دسته دیزی !
 پسر زائیدم برای رندان، دختر زائیدم برای مردان، موندم سفیل و سرگردان !
 پدر کو ندارد نشان از پدر --- تو بیگانه خوانش نخوانش پسر !
 پشت تاپو بزرگ شده !
 پنج انگشت برادرند، برابر نیستند !
 پوست خرس زده میفروشه !
 پول است نه جان است که آسان بتوان داد !
 پول پیدا کردن آسونه، اما نگهداریش مشکله !
 پول حرام، یا خرج شراب شور میشه یا شاهد کور !
 پولدارها به کیاب، بی پولها به بوی کیاب ،
 پول ما سکه عُمَر داره !
 پیاده شو با هم راه بریم !
 پیاز هم خودشو داخل میوه ها کرده !
 پی خر مرده میگرده که نعلش را بکنه !
 پیراهن بعد از عروسی برای گل منار خویه !
 پیرزنه دستش به درخت گوجه نمیرسید، می گفت : ترشی بمن نمیسازه !
 پیش از آخوند منبر نرو !
 پیش رو خاله، پشت سر چاله !
 پیش قاضی و معلق بازی !

» ت «

تا ابله در جهانه، مفلس در نیمانه !
 تابستون پدر یتیمونه !
 تا پریشان نشود کار بسامان نرسد !
 تا تریاق از عراق آرند، مار گزیده مرده باشد !
 تا تنور گرمه نون و بچسبون !
 تا چراغ روشنه جونورها از سوراخ میان بیرون !
 تا شغال شده بود به چنین سوراخی گیر نکرده بود !
 تا کرکس بچه دارشد، مردار سیر نخورد !
 تا گوساله گاو بشه ، دل مادرش آب میشه !
 تا مار راست نشه توی سوراخ نمیره !
 تا نازکش داری نازکن، نداری پاهاتو دراز کن !
 تا نباشد چیزکی مردم نگویند چیزها !
 تا هستم بریش تو بستم ! تب تند عرقش زود در میاد !
 تخم دزد، شتر دزد میشه !
 تخم نکرد نکرد وقتی هم کرد توی کاهدون کرد !
 تا تو فکر خر بکنی ننه، منو در بدر میکنی ننه !
 ترب هم جزء مرکبات شده !

ترتيزك خريدم قاتق نونم بشه، قاتل جونم شد !
تره به تخمش ميره، حسني به باباش !
تعارف كم كن و بر مبلغ افزا !
تغاري بشكنه ماستي بريزد --- جهان گردد به كام كاسه ليسان !
تف سر بالا، بر ميگرده بريس صاحبش !
تلافي غوره رو سر كوره در مياره !
تنبان مرد كه دو تا شد بفكر زن دوم ميافته !
تنبل مرو به سايه، سايه خودش ميايه !
تنها بقاضي رفته خوشحال برميگرده !
تو از تو، من از بيرون !
تو بگو ((ف)) من ميگم فرحزاد !
تويه گرگ مرگه !
تو كه ني زن بودي چرا آقا دائيت از حصبه مرد !
تومون خودمونو ميكشه، بيرونمون مردم را !
توي دعوا نون و حلوا خير نميكنند !

« ج »

جا تره و بچه نيست !
جاده دزد زده تا چهل روز امنه !
جايي نميخوايه كه آب زيرش بره !
جايي كه ميوه نيست چغندر ، سلطان مركباته !
جواب ابلهان خاموشيست !
جواب هاي، هويه !
جواني كجائي كه يادت بخير !
جوجه را آخر پائيز ميشمرند !
جوجه همسشه زير سبد نميمونه !
جون بعزرائيل نميده !
جهود، خون ديده !
جهود، دعاش را آورده !
جييش تار عنكبوت بسته !
جيگر جيگره ، ديگر ديگره !

« چ »

چار ديواري اختياري !
چاقو دسته خودشو نميبره !
چاه كن هميشه ته چاهه !
چاه مكن بهر كسي، اول خودت، دوم كسي !
چاه نكنده منار دزدیده !
چرا توپچي نشدي !
چراغي كه به خونه رواست، به مسجد حرام است !
چشته خور بدتر از ميراث خوره !
چشم داره نخودچي، ابرو نداره هيچي !
چشمش آلبالو گيلاس مي چينه !

چشمش هزار کار میکنه که ابروش نمیدونه !
 چغندر گوشت نمیشه، دشمنم دوست نمیشه !
 چنار در خونه شونو نمي بينه !
 چوب خدا صدا نداره ، هر کي بخوره دوا نداره !
 چوب دو سر طلا ست !
 چوب را که برداري، گربه دزده فرار میکنه !
 چوب معلم گله، هر کي نخوره خله !
 چو به گشتي، طبيب از خود میازار --- چراغ از بهر تاریکی نگه دار !
 چو دخلت نیست خرج آهسته تر کن --- که گوهر فرو شست یا پيله ورا!
 چه خوشست میوه فروشي --- گر کس نخرد خودت بنوشي !
 چه عزائست که مرده شور هم گریه میکنه !
 چه علي خواجه، چه خواجه علي !
 چه مردی بود کز زني کم بود !
 چیزی که شده پاره، وصله ور نمي داره !
 چیزی که عوض داره گله نداره !

« خ »

خار را در چشم دیگران مي بينه و تیر را در چشم خودش نمي بينه !
 خاشاک به گاله ارزونه، شنبه به جهود !
 خاك خور و نان بخیلان مخور ! ((... خار نه اي زخم ذیلان مخور))
 خاك کوچه برای باد سودا خویه !
 خال مهرپایان سیاه و دانه فلغل سیاه --- هر دو جانشوز است اما این کجا و آن کجا ؟!
 خاله ام زائیده، خاله زام هو کشیده !
 خاله را میخواهند برای درز ودوز و گرنه چه خاله چه یوز !
 خاله سوسکه به بچه اش میگه : قربون دست و پای بلوریت !
 خانه اي را که دو کدبانوست، خاك تا زانوست !
 خانه اگر پر از دشمن باشه بهتره تا خالي باشه !
 خانه خرس و بادیه مس ؟
 خانه داماد عروسیست، خانه عروس هیچ خبری نیست !
 خانه دوستان بروب و در دشمنان را مکوب !
 خانه قاضي گردو بسپاره شماره هم داره !
 خانه کلیمي نرفتم وقتی هم رفتم شنبه رفتم !
 خانه نشینی بي بي از بي چادریست !
 خانه همسایه آش میپزند بمن چه ؟!
 خدا به آدم گدا، نه عزا بده نه عروسي !
 خدا برف را به اندازه بام میده !
 خدا جامه میدهد کو اندام ؟ نان میدهد کو دندان ؟
 خدا خر را شناخت، شاخش نداد !
 خدا داده بما مالي، يك خر مانده سه تا نالي !
 خدا دیر گیره، اما سخت گیره !
 خدا را بنده نیست !
 خدا روزي رسان است، اما!هنی هم مي خواد !
 خدا سرما را بقدر بالا پوش میده !
 خدا شاه دیواری خراب کنه که این چاله ها پر بشه !

خدا گر ببندد ز حکمت دري --- ز رحمت گشاید در دیگری !
 خدا میان دانه گندم خط گذاشته !
 خدا میخواهد بار را بمنزل برساند من نه، يك خر دیگه !
 خدا نجار نیست اما در و تخته رو خوب بهم میندازه !
 خدا وقتی بخواد بده، نمیپرسه تو کی هستی ؟
 خدا وقتی ها میده، ور ور جماران هم ، ها میده !
 خدا همه چیز را به يك بنده نمی ده !
 خدا همونقدر که بنده بد داره، بنده خوب هم داره !
 خدایا آنکه را عقل دادی چه ندادی و آنکه را عقل ندادی چه دادی ؟ ((خواجه عبدالله انصاري))
 خدا به عقل زیاد بتو بده به پول زیاد بمن !
 خر، آخور خود را گم نمیکنه !
 خراب بشه باغي که کلیدش چوب مو باشه !
 خر، ار جل ز اطللس بپوشد خر است !
 خر است و يك کیله جو !
 خر از لگد خر ناراحت نمیشه !
 خر باربر، به که شیر مردم در !
 خر به بوسه و پیغام آب نمی خوره !
 خریزه شیرین مال شغاله !
 خریزه که خوردی باید پای لرزش هم بشینی !
 خریزه میخواهی یا هندوانه : هر دو دانه !
 خربارو باقلا بار کن !
 خر، پایش يك بار به چاله میره !
 خر که از کیسه مهمان بود --- حاتم طایی شدن آسان بود !
 خر چه داند قیمت نقل و نبات ؟
 خر خالی یرقه میره !
 خر، خسته - صاحب خر، ناراضی !
 خر خفته جو نمی خوره !
 خر دیزه است، به مرگ خودش راضی است تا ضرر بصاحبش بزنه !
 خر را با آخورمیخوره، مرده را با گور !
 خر را جایی می بندند که صاحب خر راضی باشه !
 خر را که به عروسی میبرند، برای خوشی نیست برای آبکشی است !
 خر را گم کرده پی نعلش میگردد !
 خر، رو به طویله تند میره !
 خرس، تخم میکنه یا بچه ؟ از این دم بریده هر چی بگی برمیاد !
 خرس در کوه، بو علی سیناست !
 خرس شکار نکرده رو پوستشو نفروش !
 خر سواری را حساب نمیکنه !
 خر، سی شاهی ، پالون دو زار !
 خر کریم را نعل کردن !
 خر که جو دید، کاه نمیخوره !
 خر، که علف دید گردن دراز میکنه !
 خر گچ کش روز جمعه از کوه سنگ میاره !
 خر لخت را پالانشو بر نمیذارند!
 خر ما از کرگی دم نداشت !
 خر ناخنکی صاحب سلیقه میشود !

خروار نمکه، مثقال هم نمکه !
 خر وامانده معطل چشمه !
 خروسی را که شغال صبح میبهره بگذار سر شب ببره !
 خر، همان خره پالانش عوض شده !
 خریت ارث نیست بهره خداداده س !
 خری که از خری وابمونه باید یال و دمشو برید !
 خوشبخت آنکه خورد و کشت، بدبخت آنکه مرد و هشت !
 خواب پاسبان، چراغ دزده !
 خنده کردن دل خوش میخواد و گریه کردن سر وچشم !
 خواهر شوهر، عقرب زیر فرش !
 خواست زیر ابروشو برداره، چشماشو کور کرد !
 خواهی نشوی رسوا هم رنگ جماعت شو !
 خوبی لر به آنست که هر چه شب گوید روزنه آنست !
 خودتو خسته بین، رفیقتو مرده !
 خودشو نمیتونه نگهداره چطور منو نگهداره ؟
 خود گوئی و خود خندی، عجب مرد هنر مندی !
 خودم کردم که لعنت بر خودم باد !
 خوردن خوبی داره ، پس دادن بدی !
 خوشا بحال کسانی که مردند و آواز ترا نشنیدند !
 خوشا چاهی که آب از خود بر آرد !
 خوش بود گر محک تجربه آید بمیان --- تا سیه روی شود هر که دراو غش باشد .
 خوش زبان باش در امان باش !
 خولی بکفم به که کلنگی بهوا !
 يك ده آباد به از صد شهر خراب !
 خونسار است و يك خرس !
 خیر در خانه صاحبش را میشناسد !
 خيك بزرگ، روغنش خوب نمیشه !

« د »

دادن بدیوانگی گرفتن بعاقلي !
 دارندگیست و برازندگی !
 داری طرب کن، نداری طلب کن !
 داشتم داشتم حساب نیست، دارم دارم حساب !
 دانا داند و پرسد نادان نداند و نپرسد !
 دانا گوشت میخورد نادان چغندر !
 دانه فلفل سیاه و خال مهرویان سیاه --- هر دو جانشوز است اما این کجا و آن کجا !
 دایه از مادر مهربانتر را باید پستن برید !
 دختر، تخم تر تیزک است !
 دختر تنبل، مادر کدبانو را دوست داره !
 دخترمیخواهی ماماش را بین --- کرباس میخواهی پهناش را بین !
 دختر همسایه هر چه چل تر برای ما بهتر !
 دختری که مادرش تعریف بکنه برای آقا دائیش خوبه !
 درازی شاه خانم به پهنای ماه خانم در !
 در بیابان گرسنه را شلغم پخته به ز نقره خام !

در بیابان لنگه کفش، نعمت خداست !
 در پس هر گریه آخر خنده ایست !
 در جنگ، حلوا تقسیم نمیکنند !
 در جوانی مستی، در پیری سستی، پس کی خدا پرستی ؟!
 در جهان هر کس که داره نان مفت، میتواند حرفهای خوب گفت !
 در جهنم عقرب هست که از دستش به مار غاشیه پناه میبرند !
 در جیبش را تار عنکبوت گرفته است !
 در چهل سالگی طنبور میآموزد در گور استاد خواهد شد !
 در حوضی که ماهی نیست ، قوریغه سپهسالاره !
 در خانه ات را ببند همسایه تو دزد نکن !
 در خانه اگر کس است یکحرف بس است !
 در خانه بیعاره ها نقاره میزنند !
 در خانه مور، شبی نمی طوفانست !
 در خانه هر چه، مهمان هر که !
 درخت اگر متحرك شدي ز جاي بجاي --- نه جور اړه کشیدی نه جفای تبر !
 درخت پر بار، سنگ میخوره !
 درخت پر بار، سنگ میخوره !
 درخت کاهلی بارش گرسنگی است !
 درخت کج جز باتش راست نمیشه !
 درخت گردکان باین بلندی --- درخت خریزه الله اکبر !
 درخت هر چه بارش بیشتر بشه، سرش پائین تر میاد !
 درد دل خودم کم بود، اینهم قرقر همسایه !
 درد، کوه کوه میاد، مومو میره !
 در دروازه را میشه بست، اما در دهن مردم و نمیشه بست !
 در دنیا همیشه بیک پاشنه نمیچرخه !
 در دنیا یه خوبی میمونه یه بدی !
 در دیزی وازه، حیای گریه کجا رفته !
 در زمستان، الو، به از پلوه !
 در زمستان یه جل بهتر از یه دسته گله !
 درزی در کوزه افتاد !
 در زیر این گنبد آنوسی، یکجا عزاست یکجا عروسی !
 درس ادیب اگر بود زمزمه محبتی --- جمعه به مکتب آورد طفل گریز پای را . ((نظیری نیشابوری))
 در شهر کورها یه چشمی پادشاست !
 در شهر نی سواران باید سوار نی شد !
 در عفو لذتیه که در انتقام نیست !
 در کار خیر حاجت هیچ استخاره نیست ! ((حافظ شیرازی))
 در کف شیر نر خونخواره ای --- غیر از تسلیم و رضا کو چاره ای ؟
 در مجلس خود راه مده همچو منی را --- کافسرده دل افسرده کند انجمنی را !
 درم داران عالم را کرم نیست --- کریمان را بدست اندر درم نیست !
 در مسجده، نه کند نیست نه سوزوندنی !
 در نمک ریختن توی دیگ باید به مرد پشت کرد !
 درویش از ده رانده، ادعای کدخدائی کند !
 درویش مومیائی، هی میگی و نمیائی !
 درویش را گفتند : در دکانو ببند دهنشو هم گذاشت !
 در، همیشه بیک پاشنه نمیگرده !

درهفت آسمان يك ستاره نداره !
دزد، آب گرون ميخوره !
دزد بازار آشفته ميخواهد!
دزد باش و مرد باش !
دزد به يك راه ميرود، صاحب مال به هزار راه !
دزد حاضر و بز حاضر !
دزد ناشي به كاهدون ميزنه !
دزدي آنهم شلغم ؟ !
دزدي كه نسيم را بدزدد دزد است !
دست بالاي دست بسيار است . ((در جهان پيل مست بسيار است ...))
دست به دنبك هر كي بزني صدا ميده !
دست بريده قدر دست بريده را ميدونه !
دست بشكند در آستين، سر بشكند در كلاه !
دست بيچاره چون بجان نرسد --- چاره جز پيرهن دريدن نيست !
دست بي هنر كفچه گدئيست !
دست پشت سر نداره !
دست پيش را گرفته كه پس نيفته !
دست چريه، بمال سرت !
دست چو نميرسد به خانم --- درياب كنيز مطيحي را !
دست چو نميرسد به كوكو، خشكه پلو را فرو كو !
دست تنگي بدتر از دلتنگي است !
دست خالي براي تو سر زدن خويه !
دست در كاسه و مشيت در پيشاني !
دست، دست را ميشناسه !
دست دكاندار تلخ است !
دست راست را از چپ نميشناسه !
دستش به خر نميرسه پالان خر را بر ميدارد !
دستش به دم گاو بند شده !
دستش به عرب و عجم بند شده است !
دستش بدهنش ميرسه !
دستش در كيسه خليفه است !
دستش را به كمرش گرفته كه از بيگي نيفته !
دستش شيره ايست يا دستش چسبناك است !
دستش را توي حنا گذاشت !
دست شكسته بكار مير، دل شكسته بكار نميره !
دست شكسته ويال گردنه !
دستش نمك نداره !
دست كار دل و نميكنه و دل كار دست و نميكنه !
دستش كچه !
دست كه به چوب بردي گريه دزده حساب كار خودشو ميكنه !
دست كه بسيار شد بركت كم مي شود !
دست ما کوتاه و خرما بر نخيل . ((پاي ما لنگ است و منزل بس دراز)) ((حافظ شيرازي))
دست ننت درد نكنه !
دست و روت را بشور منم بخور !
دست و رويش را با آب مرده شور خانه شسته است !

دستي را که حاکم ببره خون نداره يا ديه نداره !
 دستي را که نمیتوان برید باید بوسید !
 دستي را که از من برید، خواه سگ بخورد خواه گربه !
 دشمنان در زندن با هم دوست شوند !
 دشمن دانا بلندت میکند --- بر زمینت میزند نادان دوست !
 دشمن دانا که غم جان بود --- بهتر از دوست که نادان بود . ((نظامي))
 دشمن نتوان حقیر و بیچاره شمرد . ((داني که چه گفت زال با رستم گرد)) ((سعدي))
 دعا خانه صاحبش را میشناسد !
 دعا کن ((الف)) بمیره يا دعا کن بابات بمیره !
 دعوا سر لحاف ملا نصرالدین بود !
 دلاکها که بیکار میشوند سر هم را میتراشند !
 دل بیغم دراین عالم نباشد --- اگر باشد بني آدم نباشد .
 دل سفره نیست که آدم پیش هر کس باز کنه !
 دلش درو طاقچه نداره !
 دلم خوشه زن بگم اگر چه کمتر از سگم !
 دلو همیشه از چاه درست در نمیاد !
 دماغش را بگیری جانش در میاد !
 دم خروس از جیش پیدااست !
 دمش را توي خمره زده است !
 دندان اسب پیشکشی را نمیشمارند !
 دنده را شتر شکست، تاوانش را خر داد !
 دنیا پس از مرگ ما، چه دریا چه سراب !
 دنیا دمش درازه !
 دنیا جاي آزمایش است، نه جاي آسایش !
 دنیا، دار مکافات !
 دنیا را آب ببره او را خواب میبره !
 دنیا را هر طور بگیری میگذره !
 دنیايش مثل آخرت یزیده !
 دنیا محل گذره !
 دو تا در را پهلوي هم میگذارند براي اینست که به درد هم برسند !
 دو خروس بچه از يك مرغ پیدا میشوند، يکي ترکی میخونه يکي فارسي !
 دود از کنده بلند میشه !
 دود، روزنه خودشو پیدا میکنه !
 دو دستماله میرقصه !
 دور اول و بد مستي ؟
 دور دور میرزا جلالة ، يك زن به دو شوهر جلالة !
 دوري و دوستي !
 دوست آنست که بگریاند، دشمن آنست که بخنداند !
 دوست همه کس، دوست هیچکس نیست !
 دوستي بدوستي در، جو بیار زرد آلو بیر !
 دوستي دوستي از سرت میکنند پوستي ؟!
 دوصد گفته چو نیم کردار نیست !
 دو صد من استخوان باید که صدمن بار بردارد !
 دوغ در خانه ترش است !
 دوغ و دوشاب در نظرش یکیست !

دو قرت و نیمش باقیه !
دو قرص نان اگر از گندم است و گر از جو --- دوتاې جامه اگر کهنه است و گر از نو .

هزار مرتبه بهتر بنزد ابن یمین --- زفرمملکت کیقباد و کیخسرو .
ده انگشت را خدا برابر نیافریده !
ده، برای کدخدا خویه و برادرش !
ده درویش در گلیمی بخسبند و دو پادشاه در اقلیمی نگنجند .
دهنش آستر داره !
دهنش چاک و بست نداره !
دهن مردم را نمیشود بست !
دهنه جیبش را تار عنکبوت گرفته !
دیده می بینه، دل میخواد !
دیر آمده زود میخواد بره !
دیر زائیده زود میخواد بزرگ کنه !
دیشب همه شب کمچه زدی کو حلوا ؟!
دیگ به دیگ میگه روت سیاه ، سه پایه میگه صل علی !
دیگران کاشتند ما خوردیم، ما میکاریم دیگران بخورند !
دیگ ملا نصرالدین است !
دیوار حاشا بلنده !
دیوار موش داره ، موش هم گوش داره !
دیوانه چو دیوانه به بیند خوشش آید !

« د »

ذات نایافته از هستی بخش --- کی تواند که شود هستی بخش ؟! ((جامی))
ذره ذره کاندین ارض و سماست --- جنس خود را همچو کاه و کهرباست . ((مولوی))
ذره ذره جمع گردد وانگهی دریا شود .

« ر »

راستی هیبت الهی یا میخواهی منو بترسونی ؟!
راه دزد زده تا چهل روز امنه !
راه دویده، کفش دریده !
رحمت بکفن دزد اولی !
رخت دو جاری را در یک طشت نمیشه شست !
رستم است و یکدست اسلحه !
رستم در حمام است !
رستم صولت و افندی پیزی !
رسیده بود بلایی ولی به خیر گذشت . ((نریخت درد می و محتسبز دیر گذشت ...)) ((آصفی هروی))
رطب خورده کی منع رطب چون کند !
رفت زیر ابروش را برداره چشمش را هم کور کرد !
رفت به نان برسه بجان رسید !
رفتم ثواب کنم کباب شدم !
رفتم خونه خاله دلم واشه ، خاله خسبید دلم پوسید !
رفتم شهر کورها ، دیدم همه کور، منهم کور !

رقاصه نمیتونست برقصه میگفت زمین کجه !
 رند را بند و قحبه را پند سود نکند !
 رنگم بین و حالمو نپرس !
 روبرو خاله و پشت سر چاله !
 روده بزرگه روده کوچیکه رو خورد !
 روز از نو، روزی از نو !
 روز گار آئینه را محتاج خاکستر کند !
 روزگار است اینکه گه عزت دهد و گه خوار دارد --- چرخ بازیگر از این بازیچه ها بسیار دارد . ((قائم مقام فراهانی))

روژه خوردنشو دیدم، ولی نماز کردنش را ندیده ام !
 روزی به قدمه !
 روزی گریه دست زن شلخته است !
 روضه خوان پشمه چال است !
 روغن چراغ ریخته وقف امامزاده !
 روغن روی روغن میره ، بلغور، خشک میمونه !
 رو مسخرگی پیشه کن و مطربی آموز --- تا داد خود از کهنتر و مهتر بستانی . ((عید زاکانی))
 روی گدا سیاهه ولی کیسه اش پره !
 ریسمان سوخت و کجیش بیرون نرفت !
 ریش و قیچی هر دو در دست شماست !

« ز »

ز آب خرد، ماهی خرد خیزد --- نهنگ آن به که از دریا گریزد !
 زاغم زد و زو غم زد، پس مانده کلاغ کورم زد !
 زبان بریده بکنجی نشسته صم بکم --- به از کسی که نباشد زبانش اندر حکم . ((سعدی))
 زبان خر را خلج میدونه !
 زبان خوش، مار را از سوراخ بیرون میآورد !
 زبان سرخ سر سبز میدهد بر باد --- بهوش باش که سر در سر زبان نکنی .
 زبان گوشت است بهر طرف که بچرخانی میچرخه !
 زخم زبان از زخم شمشیر بدتره !
 زدی ضربتی ضربتی نوش کن !
 زرد آلو را میخورند برای هسته اش !
 زرنگی زیاد فقر میآره !
 زرنگی زیاد مایه جوانمرگیست !
 ز عشق تا بصوری هزار فرسنگ است ! ((دلی که عاشق و صابر بود مگر سنگ است ؟)) ((سعدی))
 زعفران که زیاد شد بخورد خر میدهند !
 زکوة تخم مرغ یک دانه پنبه دونه است !
 زمانه ایست که هر کس بخود گرفتار است ! ((تو هم در آینه حیران حسن خویشی ...)) ((آصفی هروی))
 زمانه با تو نسازد، تو با زمانه بساز !
 زمستان رفت و رو سیاهی به زغال موند !
 زن آبستن گل میخوره اما گل داغستان !
 زن ازغازه سرخ رو شود و مرد از غزا !
 زن بد را اگر در شیشه هم بکنند کار خودشو میکنه !
 زن بلاست ، اما الهی هیچ خانه ای بی بلا نباشه !

زن بيوه را ميوه اش ميخواهند !
زن تا نژائیده دلبره، وقتیکه زائید مادره !
زن جوان را تيري به پهلو نشیند به که پيري !
زن راضي، مرد راضي، گور پدر قاضي !
زن سلیطه سگ بي قلاده است !
زن که رسید به بیست، باید بحالش گریست !
زنگوله پاي تابوت !
زن نجیب گرفتن آسونه، ولي نگهداریش مشکله !
زن و شوهر جنگ کنند، ابلهان باور کنند !
زني که جهاز نداره، اینهمه ناز نداره !
زورش بخر نمیرسه پالون خر را بر میداره !
زور داري، حرفت پیشه !
زور دار پول نميخواود، بي زور هم پول نميخواود !
زهر طرف که کشته شود اسلام است !
زیر اندزش زمین است و رواندازش آسمون !
زیر پاي کسی پوست خریزه گذاشتن !
زیر دمش سست است !
زیر دیگ آتش است و زیر آدم آدم !
زیر سرش بلند !
زیر شالش قرصه !
زیر کاسه نیم کاسه ایست .
زیره به کرمان میبره !

« س »

سال به دوازده ماه ما مي بینیم یکدفعه هم تو بین !
سال به سال دریغ از پارسال !
سالها میگذاره تا شنبه به نوروز بیفته !
سالي که نکوست از بهارش پیداست !
سبوي خالي را سبوي پر مزن !
سبوي نو آب خنك دارد !
سبیلش آویزان شد !
سبیلش را باید چرب کرد !
سپلشت آید و زن زاید و مهمان عزیزت برسد !
سخن خود تو کجا شنیدی، اونجا که حرف مردم شنیدی !
سر بریده سخن نگوید !
سر بزرگ بلای بزرگ داره !
سر بشکنه در کلاه، دست بشکنه در آستین !
سر بي صاحب میتراشه !
سر بیگناه، پاي دار میره اما بالاي دار نمیره !
سر پيري و معرکه گيري !
سر تراشي را از سر کچل ما ميخواود یاد بگیره !
سر حلیم روغن میرود !
سر خر باش، صاحب زر باش !
سر را با پنبه میبرد !

سر را قمي مي شكنه تاوانش را كاشي ميده !
سر زلف تو نباشد سر زلف دگري !
سرش از خودش نيست .
سرش به تنش زيادي ميكنه !
سرش به كلاش ميآرزو !
سرش بوي قرمه سبزي ميده !
سرش توي حسابه !
سرش توي لاک خودشه !
سرش جنگه اما دلش تنگه !
سرش را پيراهن هم نميدونه !
سر قبري گريه كن كه مرده توش باشه !
سر قبرم كثافت نكن از فاتحه خواندن گذشتم !
سر كچل را سنگي و ديوانه را دنگي !
سر كچل و عرقچين !
سر كه مفت از غسل شيرين تره !
سر كه نقد بهتر از حلواي نسيه است !
سر كه نه در راه عزيزان بود --- بار گرانيست كشيدن بدوش ! ((سعدي))
سر گاو توي خمره گير كرده !
سر گنجشكي خورده !
سر گنده زير لحافه !
سر را ميشكنه نخودچي جيم ميكنه !
سر را سرسري متراش اي استاد سلمانى --- كه ما هم در ديار خود سري داريم و ساماني .
سر را از سر گشادش ميزنه !
سرناچي كم بود يكي هم از غوغه اومد !
سري را مه درد نيمكند دستمال ميند !
سري كه عشق ندارد كدوي بي بار است . ((لبي كه خنده ندارد شكاف ديوار است ...))
سري كه عشق ندارد كدوي بي بار است . ((لبي كه خنده ندارد شكاف ديوار است ...))
سزاي گرانفروش نخريده !
سسك هفت تا بچه ميآره يكيش بلبله !
سفره بي نان حله، كوزه بي آب گله !
سفره نيفتاده (نينداخته) بوي مشك ميده !
سفره نيفتاده يك عيب داره ! سفره افتاده هزار عيب !
سفيد سفيد صد تومن، سرخ و سفيد سيصد تومن، حالا كه رسيد به سيزه هر چي بگي ميآرزو !
سفش سياه است !
سگ بادمش زير پاشو چارو ميكنه !
سگ باش، كوچك خونه نباش !
سگ پاچه صاحبش را نميگيره !
سگ، پدر نداشت سراغ حاج عموشو ميگرفت !
سگ چيه كه پشمش باشه !
سگ در حضور به از برادر دور !
سگ در خانه صاحبش شيره !
سگ داد و سگ توله گرفت !
سگ دستش نميشه داد كه اخته كنه !
سگ را كه چاق كنند هار ميشه !
سگ زرد برادر شغاله !

سگست آنکه با سگ رود در جوال !
 سگ سفید ضرر پنبه فروشه !
 سگ سیر دنبال کسی نمیره !
 سگش بهتر از خودش !
 سگ که چاق سد گوشتش خوراکي نمیشه !
 سگ گر و قلاده زر ؟!
 سگ ماده در لانه، شیر است !
 سگ نازی آباده، نه خودي میشناسه نه غریبه !
 سگ نمك شناس به از آدم ناسپاس !
 سگی به بامي جسته گردش به ما نشسه !
 سگی که برای خودش پشم نمیکند برای دیگران كَشَك نخواهد کرد !
 سگی که پارس کنه ، نمیگیره !
 سلام روستائي بي طمع نیست !
 سنده را انبر دم دماغش نمیشه برد !
 سنگ به در بسته میخوره !
 سنگ بزرگ علامت نزدنه !
 سنگ بنداز بغلت واشه !
 سنگ خاله قورباغه را گرو میکشه !
 سنگ كوچك سر بزرگ را میشكنه !
 سنگ مفت، گنجشك مفت !
 سنگي را که نتوان برداشت باید بوسد و گذاشت !
 سواره از پیاده خبر نداره، سیر از گرسنه !
 سودا، به رضا، خویشي بخوشي .
 سودا چنان خوشست که یکجا کند کسی ! ((دنیا و آخرت به نگاهی فروختم)) ((قصاب کاشاني))
 سودا گر پنیر از شیشه میخوره !
 سوداي نقد بوي مشك میده !
 سوراخ دعا را گم کرده !
 سوزن، همه را میپوشونه اما خودش لخته !
 سوسکه از دیوار بالا میرفت مادرش میگفت : قریون دست و پای بلوریت !
 سهره (سیره) رنگ کرده را جای بلبل میفروشه !
 سیب سرخ برای دست چلاق خویه ؟!
 سیب مرا خوردی تا قیامت ابریشم پس بده !
 سیبی که بالا میره تا پائین بیاد هزار چرخ میخوره !
 سیبی که سهیلش نزن رنگ ندارد ! ((تعلیم معلم بکسی ننگ ندارد))
 سیلی نقد به از حلوائی نسیه !

« ش »

شاگرد اتو گرم، سرد میارم حرفه، گرم میارم حرفه !
 شاه خانم میزاد، ماه خانم درد میکشه !
 شاه می بخشه شیخ علیخان نمی بخشه !
 شاهنامه آخرش خوشه !
 شب دراز است و قلندر بیکار !
 شب سمور گذشت و لب تنور گذشت !
 شب عید است و یار از من چغندر پخته میخواهد --- گمانش میرسد من گنج قارون زیر سر دارم !

شبهای چهارشنبه هم غش میکنه !
شپش توی جیش سه قاب بازی میکنه !
شپش توی جیش منیژه خانومه !
شتر اگر مرده هم باشد پوستش بار خره !
شتر بزرگه زحمتش هم بزرگه !
شتر پیر شد و شاشیدن نیاموخت !
شتر خوابیده شم بلندتر از خر ایستاده است !
شتر در خواب بیند پنبه دانه --- گهی لف لف خورد گه دانه دانه !
شتر دیدی ندیدی ؟!
شتر را چه به علاقه بندی ؟
شتر را گفتند : چرا شاشت از پسه ؟ گفت : چه چیزم مثل همه کسه !
شتر را گفتند : چرا گردنت کجه ؟ گفت : کجام راسته !
شتر را گفتند : چکاره ای ؟ گفت : علاقه بندم . گفتند : از دست و پنجه نرم و نازکت پیدااست !
آن یکی می گفت استر را که هی --- از کجا می آیی ای فرخنده پی گفت : از حمام گرم کوی تو --- گفت : خود پیدااست از زانوی تو !

شتر را گم کرده پی افسارش میگردد !
شتر سواری دولا دولا نمیشه !
شتر که نواله میخواد گردن دراز میکنه !
شتر کجاش خویه که لبش بده ؟!
شتر گاو پلنگ !
شتر مرد و حاجی خلاص !
شتر مرغ را گفتند : بار بردار . گفت : من مرغم . گفتند : پرواز کن . گفت : من شترم !
شترها را نعل میکردند، کک هم پایش را بلند کرد !
شراب مفت را قاضی هم میخوره !
شریک اگر خوب بود خدا هم شریک میگرفت !
شریک دزد و رفیق قافله !
شست پات توی چشمت نره !
شش ماهه به دنیا اومده !
شعر چرا میگي که توی قافیه اش بمونی ؟!
شغال، پوزش بانگور نمیرسه میگه ترشه !
شغال ترسو انگور خوب نمیخوره !
شغال که از باغ قهر کنه منفعت باغبونه !
شغالی که مرغ میگیره بیخ گوشش زرده !
شکمت گوشت نو بالا آورده !
شکم گشنه، گوز فندقی !
شلوار نداره، بند شلوارش را می بنده !
شمر جلودارش نمیشه !
شنا بلد نیست زیر آبکی هم میره !
شنا بلد نیست زیر آبکی هم میره !
شنونده باید عاقل باشه !
شنیدی که زن آبستن گل میخوره اما نمیدونی چه گلی !
شوهر کردم وسمه کنم نه وصله کنم !
شوهر برود کاروانسرا، نونش بیاد حرمسرا !
شوهرم شغال باشد، نونم در تغار باشد !

شیر بی یال و اشکم که دید --- اینچنین شیری خدا هم نافرید . ((مولوی))

« ص »

صابونش به جامه ما خورده !
صبر کوتاه خدا سی ساله !
صد اش صبح در میاد !
صد پتک زرگر، یک پتک آهنگر !
صد تا گنجشک با زاق و زوقش نیم منه !
صد تا چاقو بسازه، یکیش دسته نداره !
صد تومن میدم که بچه ام یکشب بیرون نخوابه وقتی خوابید ، چه یکشب چه هزار شب !
صد رحمت به کفن دزد اولی !
صد سال گدائی میکنه هنوز شب جمعه را نمیدونه !
صد سر را کلاه است و صد کور را عصا !
صد من پرغو یکمشت نیست !
صد من گوشت شکار به یک چس تازی نمیارزه !
صد موش را یک گریه کافیه !
صفراش به یک لیمو می شکنه !
صنار جیگرک سفره قلمگار نمی خواد !
صنار میگیرم سگ اخته میکنم، یه عباسی میدم غسل میکنم !

« ض »

ضرب خورده جراحه !
ضرر را از هر جا جلوشو بگیري منفعته !
ضامن روزي بود روزي رسان !
ضرر بموقع بهتر از منفعت بيموقعه !
ضرر کار کن، کار نکردنه !

« ط »

طاس اگر نيك نشیند همه کس نراد است !
طالع اگر اري برو دمر بخواب !
طاووس را به نقش و نگاري که هست خلق --- تحسین کنند و او خجل از پای زشت خویش ! ((سعدی))
طبل تو خالیست !
طیب بیمروت، خلق را رنجور میخواد !
طشت طلا رو سرت بگیر و برو !
طعمه هر مرغی انجیر نیست !
طمع آرد بمردان رنگ زردی !
طمع پیشه را رنگ و رو زرده !
طمع را نباید که چندان کنی --- که صاحب کرم را پشیمان کنی !
طمع زیاد مایه جونم مرگی (جوانمرگی) است !
طمعش از کرم مرتضی علی بیشتره !

« ظ »

ظالم پای دیوار خودشو میکنه !
ظالم دست کوتاه !
ظالم همیشه خانه خرابه !
ظاهرش چون گور کافر پر حلل --- باطنش قهر خدا عزوجل !

« ع »

عاشقان را همه گر آب برد --- خویرویان همه را خواب برد . ((ایرج میرزا))
عاشق بی پول باید شبدر بچینه !
عاشقم پول ندارم کوزه بده آب بیارم !
عاشقی پیداست از زاری دل --- نیست بیماری چو بیماری دل . ((مولوی))
عاشقی شیوه رندان بلا کش باشد ! ((حافظ))
عاشقی کار سري نیست که بر بالین است ! ((سعدی))
عاقبت جوینده باینده بود ! ((مولوی))
عاقبت گرگ زاده گرگ شود --- گر چه با آدمی بزرگ شود . ((سعدی))
عاقل بکنار آب تا پل میجست --- دیوانه پا برهنه از آب گذشت !
عاقل گوشت میخوره، بی عقل بادمجان !
عالم بی عمل، زنبور بی عسله !
عالم شدن چه آسون آدم شدن چه مشکل !
عالم ناپرهیزکار، کوریست مشعله دار !
عبادت بجز خدمت خلق نیست --- به تسبیح و سجاده و دلق نیست ! ((سعدی))
عجب کشگی ساییدیم که همش دوغ پتی بود !
عجله، کار شیطونه !
عدو شود سبب خیر اگر خدا خواهد !
عذر بدر از گناه !
عروس بی جهاز، روزه بی نماز، دعای بی نیاز، قرمه بی پیاز !
عروس تعریفی عاقبت شلخته در آمد !
عروس که بما رسید شب کوتاه شد !
عروس مردنی را گردن مادر شوهر نگذارید !
عروس میاد و سمه بکشه نه وصله بکنه !
عروس نمیتونست برقصه میگفت : زمین کچه !
عروس را که مادرش تعریف کنه برای آقا دائیش خویه !
عروس که مادر شوهر نداره اهل محل مادر شوهرشند !
عزیز کرده خدا را نمیشه ذلیل کرد !
عزیز پدر و مادر !
عسس بیا منو بگیر !
عسل در باغ هست و غوره هم هست !
عسل نیستی که انگشتت بزند !
عشق پیری گر بجنید سر به رسوائی زند !
عقد پسر عمو و دختر عمو را در آسمان بسته اند !
عقلش پاره سنگ بر میداره !
عقل که نیست چون در عذابه !

عقل مردم به چشمشونه !
عقل و گهش قاطي شده !
علاج واقعه پيش از وقوع بايد كرد . ((... دريغ سود ندارد چو رفت كار از دست)) ((سعدي))
علاج بكن كز دلم خون نيايد . ((سرشك از رخم پاك كردن چه حاصل ...)) ((مير والهي))
علف بدهان بزي بايد شيرين بياد !
عيدت را اينجا كردي نوروزت را برو جاي ديگه !

« غ »

غاز ميچرويه !
غريال را جلوي كولې گرفت و گفت : منو چطور مي بيني ؟ گفت : هر طور كه تو منو مي بيني !
غلام به مال خواجه نازد و خواجه به هر دو !
غليان بکشيم يا خجالت ! ((مائيم ميان اين دو حالت ...))
غم مرگ برادر را برادر مرده ميداند !
غوره نشده مويز شده است !

« ف »

فردا كه برمن و تو وزد باد مهرگان --- آنگه شود پديد كه نامرد و مرد كيست ؟ ((ناصر خسرو))
فرزند بي ادب مثل انگشت ششمه، اگر بري درد داره ، اگر هم بري زشته !
فرزند عزيز نور ديده --- از دبه كسي ضرر نديده !
فرزند كسي نميكند فرزندي --- گر طوق طلا به گردنش بر بندي !
فرزند عزيز دردونه، يا دنگه يا ديوونه !
فرشش زمينه، لحافش آسمون !
فرش، فرش قالې، ظرف، ظرف مس، دين، دين محمد !
فضول را بجهنم بردند گفت : هيژمش تره !
فقير، در جهنم نشسته است !
فكر نان كن كه خريزه آبه !
فلفل نبين چه ريزه بشكن ببين چه تيزه !
فلك فلك، بهمه دادي منقل، به ما ندادي يك كلك !
فواره چون بلند شود سرنگون شود !
فيل خوابي مي بيند و فيليان خوابي !
فيلش ياد هندوستان كرده !
فيل و فنجان !
فيل زنده اش صد تومنه، مرده شم صد تومنه !

« ق »

قاپ قمار خونه است !
قاتل بپاي خود پاي دار ميره !
قاچ زين را بگير اسب دواني پيشكشت !
قاشق سازي كاري نداره، مشيت ميزني توش گود ميشه، دمش را ميكشي دراز ميشه !
قاشق نداري آش بخوري نونتو كج كن بيل كن !
قاطر را گفتند : پدرت كيست ؟ گفت : اسب آفادائيمه !

قاطر را گفتند : پدرت کیست ؟ گفت : اسب آقاداتیمه !
 قاطر پیش آهنگ آخرش توبره میشه !
 قبا سفید قبا سفیده !
 قباي بعد از عید برای گل منار خوبه !
 قدر زر، زرگر شناسد قدر گوهر، گوهری .
 قران کنند حرز و امام مبین کشند ! ((یاسین کنند ورد و به طاهها کشند تیغ ...))
 قریون برم خدا رو، يك بام و دو هوا رو، اینور بام گرما را اون ور بام سرما رو !
 قریون بند کیفتم، تا پول داری رفیقتم !
 قریون سرت آقا ناشی، خرجم با خودم آقام تو باشی !
 قریون چشمهای بادومیت - ننه من بادوم !
 قریون چماق دود کشت کاه، بده جوش پیشکشت !
 قرض که رسید به صد تومن، هر شب بخور قیمه پلو !
 قسمت را باور کنم یا دم خروس را ؟!
 قسم نخور که باور کردم !
 قلم ، دست دشمنه !
 قم بید و قنبید، اونهم امسال نبید !
 قوم و خویش، گوشت هم را میخورند استخوان هم را دور نمیندازند .

«ل»

کاجی بهتر از هیچی است !
 کار از محکم کاری عیب نمیکنه !
 کار بوزینه نیست نجاری !
 کار خر و خوردن یابو !
 کارد، دسته خودشو نمی بره !
 کار نباشه زرنگه !
 کار، نشد نداره !
 کار هر بز نیست خرمن کوفتن --- گاو نر میخواهد و مرد کهن .
 کاری بکن بهر ثواب - نه سیخ بسوزه نه کباب !
 کاسه گرمتر از آتش !
 کاسه جائی رود که شاه تغار باز آید !
 کاسه را کاشی میشکنه، تاوانش را قمی میده !
 کاشکی را کاشتند سبز نشد !
 کاشکی نمر زنده میشد - این دورانم دیده میشد !
 کافر همه را بکیش خود پندارد !
 کاه از خودت نیست کاهدون که از خودته !
 کاه بده، کالا بده، دو غاز و نیم بالا بده !
 کاه پیش سگ، استخوان پیش خر !
 کاه را در چشم مردم می بینه کوه را در چشم خودش نمی بینه !
 کاهل به آب نمیرفت، وقتی میرفت خمره میبرد !
 کباب پخته نگردد مگر به گردیدن !
 کیکش خروس میخونه !
 کپه هم با فعله است ؟!
 کجا خوشه؟ اونجا که دل خوشه !
 کج میگه اما رج میگه !

کچلي را گفتند: چرا زلف نمیگذاری ؟ گفت : من از این قرتي گریها خوشم نمیاد !
 کچل نشو که همه کچلي بخت نداره !
 کچلیش، کم آوازش !
 کدخدا را ببین ، ده را بچاپ !
 کرایه نشین، خوش نشینه !
 کرم داران عالم را درم نیست --- درم داران عالم را کرم نیست !
 کرم درخت از خود درخته !
 کزدم را گفتند: چرا بزمستان در نمیآئی ؟ گفت : بتابستانم چه حرمت است که در زمستان نیز بیرون آیم ؟!
 کس را وقوف نیست که انجام کار چیست ! ((هر وقت خوش که دست دهد مغتم شمار)) [[حافظ]]
 کس نخارد پشت من جز ناخن انگشت من !
 کسی دعا میکند زنش نمیره که خواهر زن نداشته باشه !
 کسی را در قبر دیگری نمی گذارند !
 کسی که از آفتاب صبح گرم نشد از آفتاب غروب گرم نمیشه !
 کسی که از گرگ میترسه گوسفند نگه نمیداره !
 کسی که را مادرش زنا کنه، با دیگران چها کنه !
 کسی که منار میدزده ، اول چاهش را میکند !
 کسی که خربزه می خوره، پای لرزش هم میشینه !
 کشته از بسکه فزونست کفن نتوان کرد !
 کفاف کی دهد این باده بمستی ما --- خم سپهر تهی شد ز می پرستی ما .
 کف دستي که مو ندازه از کجاش میکنند ؟!
 کفتر صناري، یا کریم نمیخونه !
 کفتر چاهي جاش توي چاهه !
 کفشات جفت ، حرفات مفت !
 کفشاش یکی نوحه میخونه، یکی سینه میزنه !
 کفگیرش به ته دیگ خورده !
 کلاغ آمد چریدن یاد بگیره پریدن هم یادش رفت !
 کلاغ از وقتي بچه دار شد ، شکم سیر بخود ندید !
 کلاغ از باغمون قهر کرد، يك گردو منفعت ما !
 کلاغ از باغمون قهر کرد، يك گردو منفعت ما !
 کلاغ خواست راه رفتن کيك را یاد بگیره راه رفتن خودش هم یادش رفت !
 کلاغ، روده خودش در آمده بود اونوقت میگفت : من جراحم !
 کلاغ سر لونه خودش قارقار نمیکنه !
 کل اگر طیب بودي سر خود دوا نمودي !
 کلاه را که به هوا بیندازي تا پائین بیاید هزار تا چرخ میخوره !
 کلاه کچل را آب برد گفت : برای سرم گشاد بود !
 کلفتي نون را بگیر و نازکی کار را !
 کلوخ انداز را پاداش سنگ است --- جواب است اي برادر این نه جنگ است .
 کله اش بوي قرمه سبزي میده !
 کله پز برخاست سگ جایش شنست !
 کله گنجشکي خورده !
 کمال همنشین در من اثر کرد --- وگر نه من همان خاکم که هستم . [[سعدی]]
 کم بخور همیشه بخور !
 کمم گیری کممت گیرم - نمرده ماتمت گیرم !
 کنار گود نشسته میگه لنگش کن !
 کند همجنس با همجنس پرواز ! ((کیوتر با کیوتر باز با باز ...))

کنگر خورده لنگر انداخته !
 کور از خدا چي ميخواهد ؟ دو چشم بينا !
 کور خود و بينايي مردم !
 کورشه اون دکانداري که مشتري خودشو شناسه !
 کور را چه به شب نشيني !
 کور کور را ميچوره آب گودال را !
 کور هر چي توي چنته خودشه خيال ميکنه توي چنته رفيقش هم هست !
 کوري دخترش هيچ، داماد خوشگل هم ميخواهد !
 کوزه خالي، زود از لب بام ميافته !
 کوزه گر از کوزه شکسته آب ميخوره !
 کوزه نو آب خنک داره !
 کوزه نو دو روز آب را سرد نگه ميداره !
 کوسه دنبال ريش رفت سيپيلشم از دست داد !
 کوسه و ريش پهن !
 کو فرصت ؟!
 کوه بکوه نميرسه، آدم به آدم ميرسه !
 کوه ، موش زائيده !

«گ»

گابمه و آيمه و نويت آسيابمه !
 گاو پيشاني سفيده !
 گاوش زائيده !
 گاو نه من شير !
 گاه باشد که کودک نادان --- بعلط بر هدف زند تيري !
 گاهي از سوراخ سوزن تو ميره گاهي هم از دروازه تو نميره !
 گذارو که رو بدې صاحبخونه ميشه !
 نرمي ز حد مبر که چو دندان مار ريخت ---- هر طفل ني سوار کند تازيانه اش ! [[صائب]]
 گذر پوست به دباغخانه ميافته !
 گر بدولت برسي مست نگردي مردې !
 گر بري گوش و گر زني دمبم --- بنده از جاي خود نمي جنبم !
 گربه براي رضي خدا موش نميگيره !
 گربه تنبل را موش طبابت ميکنه !
 گربه دستش به گوشت نميرسه ميگه بو ميده !
 گربه را دم حجله بايد کشت !
 گربه را اگر در اطاق حبس کني پنجه بروت ميزنه !
 گربه را گفتند : گهت درمونه خاک پاشيد روش !
 گربه روغن ميخوره خانم دهندش بو ميکنه !
 گربه شب سموره !
 گربه شير است در گرفتن موش --- ليک موش است در مصاف پلنگ !
 گربه مسكين اگر پر داشتني --- تخم گنجشك از زمين بر داشتني !
 گر تو بهتر ميزني بستان بزن !
 گر تو قرآن بدین نمط خواني --- بري رونق مسلماني را ! [[سعدي]]
 گر تو نمي پسندي تغيير ده قضا را ! ((در کوي نيکنامي ما را گذر ندادند ...)) [[حافظ]]
 گر جمله کائنات کافر گردند --- بر دامن کرياش ننشيند گرد !

گر حکم شود که مست گیرند --- در شهر هر آنچه هست گیرند !
 گر در همه دهر يك سر نیشتر است --- بر پای کسی رود که از همه درویشتر است !
 گر در یمنی چو با منی پیش منی --- و پیش منی چو بی منی در یمنی !
 گرد نام پدر چه میگردی ؟ --- پدر خویش باش اگر مردی ! [[سعدی]]
 گرز به خورند پهلوان !
 گر زمین و زمان بهم دوزی --- ندهندت زیاده از روزی !
 گر صبر کنی ز غوره حلوا سازیم !
 گر گدا کاهل بود تقصیر صاحب خانه چیست ؟ !
 گرگ دهن آلوده و یوسف ندیده !
 گرهی که با دست باز همیشه نباید با دندان باز کرد !
 گفت پیغمبر که چون کوی دری --- عاقبت زآن در برون آید سری !
 گفت : چشم تنگ دنیا دار را --- یا قناعت پر کند یا خاك گور ! [[سعدی]]
 گفت : چشم تنگ دنیا دار را --- یا قناعت پر کند یا خاك گور ! [[سعدی]]
 گفت : خونه قاضی عروسیست . گفت : بتو چه ؟ گفت : مرا هم دعوت کرده اند . گفت : بمن چه ؟ !
 گفت : استاد ! شاگردان از تو نمیترسند . گفت : منم از شاگردها نمیترسم !
 گفتند : خرس تخم میذاره یا بچه ؟ گفت : از این دم بریده هر چی بگی بر میاد !
 گفتند : خربزه و عسل با هم نمیسازند . گفت : حالا که همچین ساخته اند که دارند منو از وسط بر میدارند !
 گفتند : خربزه و عسل با هم نمیسازند . گفت : حالا که همچین ساخته اند که دارند منو از وسط بر میدارند !
 گفتند : خربزه میخوری با هندوانه ؟ گفت : هر دودانه !
 گفت : نوری خونه است ؟ گفتند : علاوه بر نوری دخترش هم خونه است . گفت : نور علی نور !
 گل زن و شوهر را از يك تغار برداشته اند !
 گله گیاهات ب سرم ایشالا عروسی پسر !
 گنج بی مار و گل بی خار نیست --- شادی بی غم در این بازار نیست ! [[مولوی]]
 گنجشك امسال رو باش که گنجشك پارسالی را قبول نداره !
 گنجشك با باز پرید افتاد و ماتحتش درید !
 گنجشك با زاغ زوغش بیست تاش یه قرونه، گاو میش یکیش صد تومنه !
 گندم از گندم بروید جو ز جو ! ((از مکافات عمل غافل نشو ...)) [[مولوی]]
 گندم خوردیم از بهشت بیرونمان کردند !
 گوساله بسته را میزنه !
 گوسفند امام رضا را تا چاشت نمیچرونه !
 گوسفند بفکر جونه، قصاب به فکر دنبه !
 گوش اگر گوش تو و ناله اگر ناله من --- آنچه البته بجائی نرسد فریادست ! [[یغمای جندقی]]
 گوشت جوان لب طاقچه است !
 گوشت را از ناخن همیشه جدا کرد !
 گوشت را از بغل گاو باید برید !
 گوشت رانم را میخورم منت قصاب رو نمیکشم !
 گوهر پاک نباید که شود قابل فیض --- ورنه هر سنگ و گلی لؤلؤ مرجان نشود ! [[حافظ]]
 گه جن خورده !
 گیرم پدر تو بود فاضل --- از فضل پدر تو را چه حاصل ! [[نظامی]]
 گیرم که مار چوبه کند تن بشکل مار --- کو زهر بهر دشمن و کو مهره بهر دوست ! [[خاقانی]]
 گیسش را توی آسیا سفید نکرده !

«ل»

لاف در غریبی، گور در بازار مسگرها !

لالائي میدوني چرا خوابت نمیره !
لب بود که دندون اومد !
لر اگر بازار نره بازار میگنده !
لقمان حکیم را گفتند : ادب از که آموختي ؟ گفت : از بي ادبان ! [[گلستان سعدی]]
لگد به گور حاتم زده !
لولهنگش آب میگیره !
لیلي را از چشم مجنون باید دید !

«م»

ما از خيك دست برداشتيم خيك از ما دست بر نمیداره !
ما اینور خوب تو اونور خوب !
ما اینور خوب تو اونور خوب، فحش بده فحش بستون، پیراهن يکي شانزده تومنه !
مادر را دل سوزد، دایه را دامن !
مادر زن خرم کرده، توبره بر سرم کرده !
مادر که نیست با زن بابا باید ساخت !
مادر مرده را شیون میاموز !
مارا باش که از بز دنبه میخواهیم !
مار بد بهتر بود از یار بد !
مار پوست خودشو ول میکنه اما خوي خودشو ول نمیکنه !
مار تا راست نشه بسوراخ نمیره !
مار خورده افعي شده !
مار خیلی از پونه خوشش میاد دم لونه اش سبز میشه !
مار گزیده از ریسمان سیاه و سفید میترسه !
مار گیر را آخرش مار میکشه !
مار مهره، هر ماري نداره !
مار هر کجا کج بره توي لونه خودش راست میره !
ماسه را که خوردي کاسه شو زیر سرت بزار !
ماستها را کیسه کردند !
ماسه مالي کردن !
ماستي که ترشه از تغارش پیداست !
ماست نیستی که انگشتت بزند !
ما صد نفر بودیم تنها، اونها سه نفر بودند همراه !
ما که خوردیم اما نگی یارو خر بود سیرابیت نپخته بود !
ما که در جهنم هستيم يك پله پائين تر !
ما که رسوای جهانيم غم عالم پشمه !
مال است نه جان است که آسان بتوان داد !
مال بد بیخ ریش صاحبش !
مال به یکجا میره ایمون به هزار جا !
مالت را خار کن خودت را عزیز کن !
مال خودت را محکم نگهدار همسایه را دزد نکن !
مال خودم مال خودم مال مردمم مال خودم !
مال دنیا وپال آخرته !
مال ما گل مناره، مال مردم زیر تغاره !
مال مفت صرافي نداره !

پول باد آورده چند و چون نداره !
 مال ممسك ميراث ظالمه !
 مال همه ماله، مال من بيت الماله !
 ماما آورده را مرده شور ميبره !
 ماما كه دو تا شد سر بچه كج در مياد !
 ما و مجنون همسفر بوديم در دشت جنون --- او بمطلب ها رسيد و ما هنوز آواره ايم .
 ماه درخشنده چو پنهان شود --- شب پره بازگر ميدان شود !
 ما هم تون را ميتابيم هم بوق را ميزنيم !
 ماه هميشه زير ابر پنهان نميمونه !
 ماهي رو هر وقت از آب بگيري تازه است !
 ماهي ماهي رو ميخوره، ماهي خوار هر دو را !
 ماهي و ماست ؟ عزرائيل ميگه بازم تقصير ماست ؟
 مبارك خوشگل بود ابله هم درآورد !
 مثقال نمكه خروار هم نمكه !
 مثل سيبی كه از وسط نصف کرده باشند !
 مثل كنيز ملا باقر !
 مرد چهل ساله تازه اول چلچليشه !
 مرد خردمند هنر پيشه را --- عمر دو بايست در اين روزگار *** تا به يكي تجربه آموختن --- با دگري تجربه بردن
 بكار . [[سعدي]]

مرد كه تنبوتش دو تا شد بفكر زن نو ميافته !
 مرده را رو كه رو بدي بكفن خودش ميرينه !
 مردی را پای دار ميبردند زنش ميگفت : يه شليته گلي براي من بيار !
 مردی كه نون نداره اينهمه زيون نداره !
 مرغ بيوقت خوان را بايد سر بريد !
 مرغ زيرك كه ميرميد از دام - با همه زيركي بدام افتاد !
 مرغ گرسنه ارزن در خواب مي بينه !
 مرغ، هم تخم ميكمه هم چلغوز !
 مرغ همسايه غازه !
 مرغی را كه در هواست نبايد به سيخ كشيد !
 مرغ يه پا داره !
 مرغی كه انجير ميخوره نوکش كچه !
 مرگ براي من، گلابي براي بيمار !
 مرگ به فقير و غني نگاه نميكنه !
 مرگ خر عروسي سگه !
 مرگ خوبه اما براي همسايه !
 مرگ ميخواهي برو گيلان !
 مرگ يه بار شيون يه بار !
 مزد آن گرفت جان برادر كه كار كرد ! ((نابرده رنج گنج ميسر نمي شود ...)) [[سعدي]]

مزد خر سور چروني خر سواريست !
 مزد دست مهتر چس يابوست !
 مسجد نساخته گدا درش ايستاده !
 مشترى آخر شب خورش پاى خودش !
 مشك خالي و پرهيز آب !
 معامله با خودي غصه داره !
 معامله نقد بوي مشك ميده !

معما چو حل گشت آسان شود !
 مغز خر خورده !
 مفرداتش خوبه اما مرده شور ترکیبشو بیره !
 مگس به فضله ش بشینه تا مورچه خور دنبالش میدوه !
 مگه سیب سرخ برای دست چلاق خوبه ؟!
 مگه کاشونه که کپه با فعله است ؟
 ملا شدن چه آسون، آدم شدن چه مشکل !
 ملا نصرالدین صنار میگرفت سگ اخته میکرد یکعباسی میداد میرفت حموم !
 من آنچه شرط بلاغ است با تو میگویم --- تو خواه از سخنم پند گیر و خواه ملال . [[سعدی]]
 من از بیگانگان هرگز نالم --- که با من هر چه کرد آن آشنا کرد . [[حافظ]]
 من کجا و خلیفه در بغداد !
 من میگم خواجه ام تو میگی چند تا چه داری ؟!
 من میگم نره تو میگی بدوش !
 من میگم انف، تو نگو انف، تو بگو انف !
 من نمیگویم سمندر باش یا پروانه باش --- چون بفکر سوختن افتاده ای مردانه باش . [[مرتضی قلیخان شاملو]]
 من نوکر حاکم نه نوکر بادنجان !
 موریانه همه چیز خونه را میخوره جز غم صاحب خونه را !
 موش به سوراخ نمیرفت جارو به دم بست !
 موش چیه که کله پاچش باشه !
 موش زنده بهتر از گربه مرده است !
 موش به همبونه (انبار) کار نداره همبونه به موش کار داره !
 موش و گربه که با هم بسازند دکان بقالی خراب میشه !
 مهتاب نرخ ماست را میشکنه !
 مهره مار داره !
 مه فشانند نور و سگ عوعو کند --- هر کسی بر طینت خود می تند ! [[مولوی]]
 مهمون باید خنده رو باشه اگر چه صاحب خونه، خون گریه کنه !
 مهمون تا سه روز عزیزه !
 مهمون خر صاحبخونه است !
 مهمون که یکی شد صاحبخونه گاو میکشه !
 مهمون مهمون و نمیتونه ببینه صاحبخونه هر دو را !
 مهمون ناخونده خرجش پای خودشه !
 مهمون هر کی ، و در خونه هر چی !
 میون حق و باطل چهار انگشته !
 میون دعوا حلوا خیر نمی کنند !
 میون دعوا نرخ معین میکنه !
 می بخور، منبر بسوزان، مردم آزاری مکن !
 میخوای عزیز بشی یا دور شو یا کور شو !
 میراث خرس به گفتار میرسه !
 میراث خوار بهتر از چشته خوره !
 میوه خوب نصیب شغال میشه !
 میهمان راحت جان است و لیکن چو نفس --- خفه سازد که فرود آید و بیرون نرود !

« ن »

نابرده رنج گنج میسر نمی شود --- مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد !
 ناخوانده بخانه خدا نتوان رفت !
 ناز عروس به جهازه !
 نازکش داری ناز کن، نداری پاهاتو دراز کن !
 نبرد رگی تا نخواهد خدای ! ((اگر تیغ عالم جنبد ز جای ...))
 نخود توی شله زرد !
 نخودچی توی جیم میکنی اونوقت سرم را میشکني ؟
 نخودچی شو دزدیده !
 نخود همه آش !
 ندید بدید وقتی بدید به خود برید !
 نذر میکنم واسه سرم خودم میخورم و پسر !
 نردبون، پله به پله !
 نردبون دزدها !
 نزدیک شتر خواب تا خواب آشفته نبینی !
 نزن در کسی را تا نزنند درت را !
 نسیه نسیه آخر بدعوا نسیه !
 نشاشیدی شب درازه !
 نشسته پاکه !
 نفسش از جای گرم در میاد !
 نکرده کار نبرند بکار !
 نگاه بدست ننه کن مثل ننه غریله کن !
 نوشدارو بعد از مرگ سهراب !
 نوکر باب، شیش ماه چاقه شیش ماه لاغر !
 نوکر بی جیره و مواجب تاج سر آقاست !
 نوکه اومد به بازار کهنه می شه دلزار !
 نون اینجا آب اینجا - کجا بروم به از اینجا ؟
 نون بدو، آب بدو، تو بدنبالش بدو !
 نون بده، فرمون بده !
 نون بهمه کس بده، اما نان همه کس مخور !
 نونت را با آب بخور منت آبدوغ نکش !
 نون خونه رئیس، سگش هم همراهشه !
 نون خودتو میخوری حرف مردم و چرا میزنی ؟!
 نون خود تو میخوری حلیم حاج عباسو هم میزنی ؟!
 نون را به اشتباهی مردم نمیشه خورد !
 نون را باید جوید توی دهنش گذاشت !
 نونش توی روغن !
 نونش را پشت شیشه میماله !
 نون گدائی رو گاو خورد دیگه بکار نرفت !
 نون نامردی توی شکم مرد نیمونه !
 نون نداره بخوره پیاز میخوره اشتهاش واشه !
 نون نکش آب لوله کش !
 نه آب و نه آبادانی نه گلپانگ مسلمانی !
 نه آفتاب از این گرم تر میشود و نه غلام از این سیاه تر !
 نه از من جو، نه از تو دو، بخور کاهی برو راهی !

نه باون خميري نه باين فطيري !
 نه به اون شوري شوري نه باين بي نمکي !
 نه بپاره نه به داره، اسمش خاله موندگاره !
 نه بر مرده بر زنده بايد گريست ! ((گر اين تير از ترکش رستمي است ...)) [[فردوسي]]
 نه پسر دنياييم نه دختر آخرت !
 نه پشت دارم نه مشيت !
 نه پير را براي خر خريدن بفرست نه جوان را براي زن گرفتن !
 نه خاني اومده نه خاني رفته !
 نه چک زدم نه چونه، عروس اومد به خونه !
 نه خود خوري نه کس دهني گنده کني به سگ دهني !
 نه در غربت دلم شاد و نه روئي در وطن دارم ! --- الهي بخت برگرد از طالع که من دارم .
 نه در غربت دلم شاد و نه روئي در وطن دارم ! --- الهي بخت برگرد از طالع که من دارم .
 نه دزد باش نه دزد زده !
 نه راه پس دارم نه راه پيش !
 نه سر پياز نه ته پياز !
 نه سر کرباسم نه ته کرباس !
 نه سرم را بشکن نه گردو توي دومنم کن !
 نه سيخ بسوره نه کباب ! ((کاري بکن بهر ثواب ...))
 نه عروس دنيا نه داماد آخرت !
 نه شير شتر نه ديدار عرب !
 نه قم خويه نه کاشون لعنت به هر دوتاشون !
 نه مال دارم ديوان بيره نه ايمان دارم شيطان بيره !
 نه نماز شبگير کن نه آب توي شير کن !
 نه هر که سر نتراشد قلندري داند !
 ني به نوک دماغش نميرسه !
 نيش عقرب نه از ره کين است --- اقتضاي طبيعتش اين است !
 نيکي و پرسش؟!

« و »

واي بياغي که کليدش از چوب مو باشه !
 واي به خوني که يکشب از ميونش بگذره !
 واي به کاري که نسازد خدا !
 واي به مرگي که مرده شو هم عزا بگيره !
 واي به وقتي که بگندد نمک !
 واي به وقتي که چاروا دار راهدار بشه !
 واي بوقتي که قاچاقچي گمرکچي بشه !
 وعده سر خرمن دادن !
 وقت خوردن، خاله، خواهر زاده را نميشناسه !
 وقت مواجب سرهنگه، وقت کار کردن سربازه !
 وقتي که جيک جيک مستونت بود ياد زمستونت نبود؟!
 وقتي مادر نباشه با زن بابا بايد ساخت !

« ه »

هادي ! هادي ! اسم خودتو بما نهادي!
 هر جا كه آشه، كل، فراشه !
 هر جا خرسه، جاي ترسه !
 هر جا سنگه بپاي احمد لنگه !
 هر جا كه پري رخيست ديوي با اوست !
 هر جا كه گندوم نده مال من دردمنده !
 هر جا كه نمك خوري نمكدون نشكن !
 هر جا مرغ لاغره، جايش خونه ملا باقره !
 هر جا هيچ جا ، يك جا همه جا !
 هر چه از دزد موند، رمال برد !
 هر چه بخود نپسندي بديگران نپسند !
 هر چه بگندد نمكش ميزند --- واي به وقتي كه گندد نمك !
 هر چه به همش بزني گندش زيادتر ميشه !
 هر چه پول بدي آش ميخوري !
 هر چه پيش آيد خوش آيد !
 هر چه خدا خواست همان شود --- هر چه دلم خواست نه آن شد !
 هر چه خورده نريده !
 هر چه دختر همسايه چل تر، براي ما بهتر !
 هر چه در ديگ است به چمچه مياد !
 هر چه دير نهايد دلبستگي را نشايد !
 هر چه رستم پنبه شد !
 هر چه سر، بزرگتر درد بزرگتر !
 هر چه عوض داره گله نداره !
 هر چه كني بخود كني گر همه نيك و بد كني !
 هر چه كه پيدا ميكنه خرج اتينا ميكنه !
 هر چه مار از پونه بدش مياد بيشتتر در لونه اش سبز ميشه !
 هر چه ميگم نره، بازم ميگه بدوش !
 هر چه نصيب است نه كم ميدهند --- ور نستاني به ستم ميدهند !
 هر چه هست از قامت ناساز بي اندام ماست ! --- ورنه تشریف تو بر بالاي كس كوتاه نيست. [[حافظ]]
 هر چيز كه خوار آيد يكروز به كار آيد !
 هر خري را به يك چوب نميرونند !
 هر دودي از كباب نيست !
 هر رفتي، آمدې داره !
 هر سخن جائي و هر نكته مقامي دارد !
 هر سرازيري يك سر بالائي داره !
 هر سرکه اي از آب، ترش تره !
 هر سگ در خونه صاحبش شيره !
 هر شب شب قدر است اگر قدر بداني !
 هر كس از هر جا رونده است با ما برادر خونده است !
 هر كسي پنجره نوبت اوست ! ((دور مجنون گذشت و نوبت ماست ...)) [[حافظ]]
 هر كه با مادر خود زنا كنه با دگران چها كنه !
 هر كه بامش بيش برفش بيش !
 هر كه بيك كار، بهمه كار - هر كه بهمه كار بهيچ كار !
 هر كه به اميد همسايه نشست گرسنه ميخواه !

هر که تنها قاضي رفت خوشحال بر ميگرده !
 هر که خريزه ميخوره پاي لرزش هم ميشينه !
 هر که خري نداره غمي نداره !
 هر که خيانت ورزد دستش در حساب بلرزد !
 هر که دست از جان بشويد هر چه در دل دارد گويد !
 هر که را زر در ترازوست زور در بازوست !
 هر که را طاووس بايد جور هندوستان کشد !
 هر که را مال هست و عقلش نيست --- روزي آن مال مالشي دهدش *** وانکه را عقل هست و مالش
 نيست--- روزي آن عقل بالشي دهدش . [[عمادي شهرياري]]
 هر که را ميخواهي بشناسي يا باهاش معامله کن يا سفر کن !
 هر که شيريني فروشد مشتري بروي بجوشد !
 هر که نان از عمل خويش خورد --- منت از حاتم طائي نبرد !
 هر کي بفکر خويشه کوسه بفکر ريشه !
 هر کي خر شد، ما پالونيم !
 هر کي که زن نداره، آروم تن نداره !
 هر کي که زن نداره، آروم تن نداره !
 هر گردې گردو نيست !
 هر گلي زدي سر خودت زدي !
 هزار تا چاقو بسازه يکيش دسته نداره !
 هزار تا دختر کور و يکروزه شوهر ميده !
 هزار دوست کمه، يك دشمن بسيار !
 هزار قورباغه جاي په ماهي رو نميگيره !
 هزار وعده خويان يکي وفا نکند !
 هشتش گرو نه است !
 هلو برو تو گلو !
 هم از توبره ميخوره هم از آخر !
 هم از شورباي قم اقتاديم هم از حليم کاشون !
 همان آش است و همان کاسه !
 همان خر است و يك کيله جو !
 هم چوب را خورديم هم پياز را و هم پول را داديم !
 هم حلواي مرده هاست هم خورش زنده ها !
 هم خدا را ميخواهد هم خرما !
 همدون دوره و کردوش نزديک !
 همدون دوره و کردوش نزديک !
 همسايه نزديک، بهتر از برادر دور !
 همسايه ها ياري کنيد تا من شوهر داري کنم !
 هم فاله و هم تماشا !
 همکار همکار و نميتونه ببيند !
 هم لحافه و هم تشک !
 هم ميترسم هم ميترسونم !
 همنشين به بود تا من از او بهتر شوم !
 همه ابري هم بارون نداره !
 همه خرها رو به يك چوب نميرونند !
 همه رو مار ميگره مارو خر چسونه !
 همه سروته په کرباسند !

همه قافله پس و پیشیم !
 همه کاره و هیچ کاره !
 همه ماری مهره نداره !
 همه ماهی خطر داره بدنامیشو صفر داره !
 هر مرغی انجیر نمیخوره !
 همیشه آب در جوی آقا رفیع نمیره به دفه هم در جوی آقا شفیع میره !
 همیشه خره خرما نمیرینه !
 همیشه روزگار بانسان رو نمیکنه !
 همیشه شعبان ، یکبار هم رمضان !
 همیشه ما میدیدیم په دفعه هم تو بین !
 همینو که زائیدی بزرگش کن !
 هنوز باد به زخمش نخورده !
 هنوز دهنش بوی شیر میده !
 هنوز سر از تخم در نیاورده !
 هنوز غوره نشده مویر شده !
 هوو هوو را خوشگل میکنه جاری جاری را کدبانو !
 هیچ ارزونی بی علت نیست !
 هیچ انگوری دوبار غوره نمیشه !
 هیچ بده را به هیچ بستانی کاری نیست !
 هیچ بدی نرفت که خوب جاش بیاد !
 هیچ بقالی نمیکه ماست من ترشه !
 هیچ تقلبی بهتر از راستی نیست !
 هیچ چراغی تا به صبح نمیسوزه !
 هیچ چیز شرط هیچ چیز نیست !
 هیچ دوئی نیست که سه نشه !
 هیچ دودی بی آتش نیست !
 هیچ عروس سیاه بختی نیست که تا چهل روز سفید بخت نباشه !
 هیچکاره ، رقاص پای نقاره !
 هیچکاره و همه کاره !
 هیچکس در پیش خود چیزی نشد !
 هیچکس را توی گور دیگری نمیگذارن !
 هیچکس روزی دیگری را نمیخوره !
 هیچکس نمیکه ماست من ترشه !
 هیچ گرونی بی حکمت نیست !

« ي »

یابو برش داشته !
 یابوی اخته و مرد کوسه سن و سالشون معلوم نیست !
 یابوی پیش آهنگ آخرش توبره کش میشه !
 یا خدا یا خرما !
 یارب، بدتر بود از یار بد !
 یارب مباد آنکه گدا معتبر شود !
 یار در خانه و گرد جهان میگردیم !
 یارقدیم ، اسب زین کرده است !

یار، مرا یاد کنه ولو با یک هل پوک !
 یا زنگی زنگ باش یا رومی روم !
 یا علی غرقش کن منم روش !
 یا کوچه گردی یا خانه داری !
 یا مرد باش یا نیمه مرد یا هیل هیو !
 یا مرگ یا اشتها !
 یا مکن با پیلان دوستی --- یا بنا کن خانه در خورد پیل ! [[سعدی]]
 یعنی کشک !
 یکی رو تو ده راه نمی دادند سراغ کدخدارو میگرفت !
 یک ارزن از دستش نمی ریزه !
 یک مرده بنام به که صد زنده به ننگ !
 یک انار و صد بیمار !
 یک بز گر گله را گر میکند !
 یکخورده شاخ بهتر از هزار ذرع دمه !
 یک داغ دل بس است برای قبیله ای !
 یکدم نشد که بی سر خر زندگی کنیم !
 یک ده آباد بهتر از صد شهر خراب !
 یک بار جستی ملخه، دو بار جستی ملخه، آخر به دستی ملخه !
 یه بام و دو هوا !
 یه پا چارق، یه پا گیوه !
 یه پاش این دنیا یه پاش اون دنیاست !
 یه پول جیگرک سفره قلمکار نمیخواد !
 یه تب یه پهلوان و میخوابونه !
 یه تخته اش کمه !
 خل و کم عقل است !
 یه جا میل و مناره را نمی بینه یه جا ذره رو در هوا میشماره !
 یه مثقال گه توی شکمش نیست میخواد به شمس العماره برینه !
 یه چیز بگو بگنجه !
 یه حموم خرابه چهل تا جومه دار نمیخواد !
 یه خونه داریم پنبه ریسه ، میون هفتاد ورته !
 یه دست به پیش و یه دست به پس !
 یه دست صدا نداره !
 یه دستم سپر بود، یه دستم شمشیر، با دندونام که نمیتونم بجنگم !
 یه دیوانه سنگی به چاه میندازه که صدعاقل نمیتونه بیرون بیاره !
 یه روده راست توی شیکمش نیست !
 یه روزه مهمونیم و صد ساله دعاگو !
 یه روز حلاجی میکنه سه روز پنبه از ریش ور میچینه !
 یه سال بخور نون و تره صد سال بخور نون کره !
 یه سال روزه بگیر آخرش با فضله سگ افطار کن !
 یه سوزن بخودت بزنی و یه جوالدوز به مردم !
 یه سیب و که به هوا بندازی تا بیاد پائین هزار تا چرخ میخوره !
 یه شکم سیر بهتر از صد شکم نیم سیر !
 یه عمر گدائی کرده هنوز شب جمعه رو نمیدونه ! یه کاسه چای صد تا سرنچی !
 یه کفش آهنی میخواد و یه عصای فولادی !
 یه کلاغ و چهل کلاغ !

یه گوشش دره یه گوشش دروازه !
یه لاش کردیم نرسید دو لاش کردیم که برسد !
یه لقمه نون پرپری من بخورم یا اکبری !
یه مرید خر بهتر از یه ده شیش دانگ !
یه مو از خرس کندن غنیمته !
یه مویز و چل قلندر !
یه نه بگو، نه ماه رو دل نکش !
یه وقت از سوراخ سوزن تو میره یه وقت از در دروازه تو نمیره !
یکی به نعل و یکی به میخ !
یکی چهارشنبه پول پیدا میکنه یکی گم میکنه !
یکی کمه، دوتا غمه ، سه تا خاطر جمه !
یکی مرد و یکی مردار شد یکی به غضب خدا گرفتار شد !
یکی میبره یکی میدوزد !
یکی گفت : مادرم را میفروشم . گفتند : که چطور مادرت را میفروشی ؟ گفت : قیمتی میگم که نخرند !
یکی میمرد ز درد بینوایی - یکی میگفت خانوم زردک میخواهی ؟!
یکی نون نداشت بخوره پیاز میخورد که اشتهاش واشه !
یکی یه دونه یا خل میشه یا دیوونه !